



DMB 61/1961

MB 36/1961

# Dom

## meddelad av rådhusrätten i Visby å rådhuset därstädes

den 6 december 1961 i militärt brottmål.

Åklagare: t.f. stadsfiskalen i Visby Eric Th. Östberg.

Målsägande: 1. Kungl. Maj:t och Kronan genom Försvarets civilförvaltning, Stockholm 80.

Ombud: åklagaren å tjänstens vägnar.

2. förre stenarbetaren Algot Rudberg och hans hustru Ruth Rudberg, Klints, Othem.

Ombud tillika biträde jämlikt lagen om fri rättegång: advokaten Gunnar Kjällman, Visby.

Tilltalad: tyghantverkaren Jan Erik Andreas Börje, född den 2 mars 1923, Birkagatan 4, Visby.

Försvare: advokaten Sven Dufvenmark, Visby.

Saken: vållande till annans död m.m.

---

Åklagaren har yrkat ansvar å Börje jämlikt 14 kap.

9 § strafflagen för vållande till annans död, varvid åklagaren anfört: Börje har den 2 december 1960 omkring klockan 14.00 under inskjutning av armégevär å Gotlands infanteriregementes korthållsbana i Visby, innan han avlossade ett skott från geväret, av vårdslöshet underlåtit att förvissa sig om att tygarbetaren Ingvar Rudberg, som tjänstgjorde som markör vid måltavlan 50 meter från skjutplatsen, befann sig i skydd med påföljd att Rudberg bakifrån träffades av gevärskulan och fick så svåra skador att han omedelbart avled. Börje har härigenom uppsåtligen vållat Rudbergs död.

Kronan har av Börje fordrat ersättning för vad den genom förvaltningen till Rudbergs dödsbo utgivit i begravningshjälp med 900 kronor.

Makarna Rudberg ha yrkat förpliktande för Börje att till vardera av dem utgiva i första hand en årlig livränta å 250 kronor och i andra hand ett engångsbelopp å 2.500 kronor.

D o m s k ä l.

Ansvarsfrågan.

Åklagaren har till utveckling av sin talan anfört: Börje är tyghantverkare och föreståndare för handvapenverkstaden vid Gotlands Tygstation. Rudberg

var anställd som tygarbetare vid samma tygstation. Ifrågavarande dag skulle Börje utföra s.k. skottställning av ett antal armégevär, vilka reparerats av Rudberg. Skottställning utfördes på Gotlands infanteriregementets korthållsbana. För ändamålet finns där uppförd en bod, utrustad med s.k. skottstol, i vilka vapnen spänns fast vid skottställning. Skottställningsboden är belägen vid den västra delen av banan på 50 meters avstånd från kulfånget och har fönster framåt mot måltavlan och åt sidorna. I bodens främre vägg finns en öppning, "skottglugg", mittför skottstolen. Till skydd för markören finns en s.k. pansarkur strax intill den måltavla, som brukar användas vid skottställning. I pansarkuren är monterad en ringklocka, med vilken signal kan givas till markören från skottställningsboden. Några särskilda säkerhetsföreskrifter gällande skjutningar av ifrågavarande slag finnas icke utfärdade. Den ordning, som tillämpats vid de skottställningar Börje utfört, har till viss del utformats av honom själv. Vid ifrågavarande tillfälle utfördes arbetet på samma sätt som tidigare. Börje uppehöll sig i skottställningskuren och till sin hjälp hade han Rudberg, som befann sig framme vid kulfånget. Rudbergs uppgift var att mar-

var-  
r 1960  
mége-  
ana i  
äret,  
att  
som  
en, be-  
från  
ador  
oupp-  
ör vad  
utgivit  
an an-  
e för  
Rudberg

markera träffresultatet på måltavlan och därefter klist-  
ra över kulhålen. Skottställningsproceduren tillgick  
så, att Börje i skottstolen spände fast det vapen,  
som skulle skottställas, varefter han avlossade tre  
skott i följd. Under tiden uppehöll sig Rudberg i  
pansarkuren. Härefter gav Börje med ringklockan sig-  
nal till Rudberg, som då gick fram till måltavlan  
och satte fast en s.k. riktmall, vilken utvisade  
medelträffpunkten. Sedan Börje avläst träffresulta-  
tet, vidtog han de ändringar av vapnets riktmiddel,  
som erfordrades. När detta moment slutförts, gav han  
en ny signal på ringklockan. Rudberg tog då bort rikt-  
mallen och klistrade över kulhålen. Medan Rudberg  
klistrade, tog Börje loss det skottställda vapnet  
och placerade nästa vapen i skottstolen. Innan detta  
laddades, kontrollerade Börje att Rudberg avslutat  
klistringen och gått i skydd. Härefter laddade han  
vapnet i skottstolen med tre patroner, avfytrade skot-  
ten och gav signal med ringklockan. På detta sätt hä-  
nde Börje vid ifrågavarande tillfälle skottställt el-  
va vapen. I samma ögonblick som han avfytrade det  
första skottet med det tolfte vapnet, fick han se  
Rudberg falla ned framför måltavlan. Rudberg, som  
hade träffats av skottet bakifrån cirka tre centime-

ter

thor

men

med

lagt

Han

skri

ka k

tion

jes

stäl

skul

gera

skot

rat,

av m

appa

begä

pågå

obeh

de t

avlo

ter från ryggradens mittlinje i höjd med första thoracalkotan, avled omedelbart.

Börje har erkänt, att han vållat Rudbergs död men bestritt ansvar på den grund, att han i samband med avlossandet av det dödande skottet icke ådagalagt någon vårdslöshet eller försummelse.

Närmare hörd över åtalet har Börje uppgivit:

Han känner icke till några särskilda säkerhetsföreskrifter gällande skottställningsskjutningar. På olika kurser har han tagit del av den säkerhetsinstruktion, som gäller för skjutning i allmänhet. På Börjes initiativ installerades ringledningen från skottställningskuren till markörskyddet för att skytten skulle få bättre kontakt med markören och kunna dirigera denne. Efter det Rudberg förolyckats, utrustades skottställningsbanan med en elektrisk markeringsapparat, som gör det möjligt för skytten att utan hjälp av markör avläsa träffresultatet på tavlan. En sådan apparat hade för övrigt berörd personal framställt begäran om redan före olyckan. Vidare är numera under pågående skjutningar en post avdelad för att hindra obehöriga från att komma in på banan. Vid ifrågavarande tillfälle gav Börje signal till Rudberg sedan han avlossat sista skottet med det elfte vapnet i ord-

ningen. Rudberg gick då fram till måltavlan och satte på riktmallen. Sedan Börje noterat träffresultatet, justerade han riktmedlen på vapnet och ringde därefter åter på klockan till Rudberg, som tog bort mallen och började klistra. Under tiden tog Börje loss det sist skottställda vapnet ur skottstolen och spände fast ett nytt (det tolfte). Han såg mot måltavlan och konstaterade att Rudberg inte längre stod kvar. Börje såg dock icke, när Rudberg försvann. Härefter laddade han vapnet med tre patroner och avfytrade första skottet. I samma ögonblick upptäckte han, att Rudberg på nytt stod framför tavlan. Börje kan inte förklara anledningen till att Rudberg återvände till tavlan. Det är möjligt, att denne tillfälligt böjt sig ned eller stigit åt sidan strax innan Börje såg bort mot måltavlan. Det var för Börje en rutinåtgärd att, innan han verkställde laddning, se efter att markören gått bort från tavlan. Börje har dock icke något säkert minne av att så skedde just vid detta tillfälle. Mellan laddningen av vapnet och avlossandet av första skottet förflyta några få sekunder. Under denna tid brukade Börje icke se bort mot tavlan på nytt. Det var emellertid överenskommet, att markören icke skulle

gå fram till tavlan, sedan han en gång försvunnit "ur bilden". Rudberg var van att markera vid skottställningsskjutningar. Han hade tidigare markerat för Börje vid ett tiotal tillfällen och även tjänstgjort som markör åt andra befattningshavare, vilka utfört skottställningar.

Vid övervägande av vad sålunda i målet förekommit finner rådhusrätten till en början skäl att anmärka, att de säkerhetsåtgärder, som vid tiden för Rudbergs förolyckande vidtogos vid de s.k. skottställningsskjutningar, icke kunna anses tillfyllest. Det måste betecknas som en allvarlig brist, att markören saknade möjlighet att genom någon form av signal för skytten tillkännagiva, att han gått i skydd. I stället förutsattes, att skytten var befogad att tolka den omständigheten, att markören i ett visst ögonblick var borta från måltavlan, som ett tecken på att denne var beredd på fortsatt skottlossning. Ett sådant förfarande innebar otvivelaktigt avsevärda risker för att markören kunde komma till skada. Åklagaren har emellertid uttryckligen förklarat, att det i målet icke lades Börje till last, att han underlåtit att vidtaga några på honom ankommande säkerhetsåtgärder. Med hänsyn till den fara, som skjutning med

skarp ammunition regelmässigt får anses innebära, hade det ålegat Börje, att omedelbart före avlossandet av ett skott förvissa sig om att icke Rudberg eller någon annan befann sig framför måltavlan eller eljest utsattes för fara. Så har uppenbarligen icke skett före avlossandet av det skott, som träffade Rudberg. Genom sin underlåtenhet i angivet hänseende har Börje gjort sig skyldig till försummelse och därigenom vållat Rudbergs död. För detta kan Börje icke undgå ansvar. Omständigheterna få dock anses mildrande.

#### Ersättningsanspråken.

Börje har bestritt Kronans talan på den grund, att Kronan såsom Rudbergs arbetsgivare med hänsyn till bestämmelserna i gällande kollektivavtal under alla omständigheter varit skyldig att till Rudbergs efterlevande utbetala begravningshjälp.

Det förhållandet, att Kronan - som får anses ha inträtt i den rätt till ersättning för begravningskostnader, som Rudbergs efterlevande kunnat göra gällande gentemot Börje - genom kollektivavtal förbundit sig att gälda ifrågavarande ersättning, medför icke, att Kronan saknar befogenhet att av Börje söka åter vad som utgivits till Rudbergs efterle-



vande i begravningshjälp.

Det är icke tvist om beloppets storlek.

Vad härefter angår makarna Rudbergs talan ha de genom ombudet anfört: Algot Rudberg är född den 25 mars 1903 och Ruth Rudberg den 10 juli 1910. Algot Rudberg är på grund av ryggskada arbetsoförmögen och uppbär sjukpension med 258 kronor i månaden. Ruth Rudberg lider av reumatisk värk och har ej kunnat arbeta sedan två och ett halvt år tillbaka. Makarna äga fastigheten Klinte 1:35 i Othems socken. Fastigheten har en areal av 0,25 hektar tomt och trädgård samt 2 hektar åker. Taxeringsvärdet är 4.000 kronor. Enligt Algot Rudbergs år 1961 avgivna självdeklaration hade han året förut inkomst av jordbruk med 583 kronor och av pension med 1.400 kronor. Den behållna förmögenheten var 563 kronor. Behållningen i boet efter den avlidne sonen Ingvar utgjorde enligt bouppteckningen 2.042 kronor. Därtill kom en livförsäkring å 11.000 kronor med föräldrarna som förmånsstagare. De medel makarna Rudberg erhållit efter den avlidne sonen ha de till större delen använt för reparation av fastigheten. Ett belopp å 3.400 kronor har dock använts för att betala en skuld på den avlidne sonens bil. Deras tillgångar utgöras nu - för-

utom av fastigheten och lösöre till ringa värde -  
av bankmedel å 2.400 kronor. Skulderna uppgå till  
sammanlagt 4.250 kronor. Ingvar Rudberg bidrog se-  
dan något år tillbaka till föräldrarnas försörjning  
med omkring 500 kronor om året. De hade kunnat på-  
räkna understöd med minst lika stort belopp i fort-  
sättningsen. Hans lön från tygstationen uppgick 1960  
till drygt 14.000 kronor. Makarna Rudberg ha flera  
barn, men av dessa synes icke något kunna bidra-  
ga till föräldrarnas försörjning. Makarna Rudberg ha  
därför genom sonens frånfälle kommit att sakna er-  
forderligt underhåll.

Börje har bestritt makarna Rudbergs talan samt  
anfört: Makarna Rudberg ha genom sonen Ingvars från-  
fälle icke kommit att sakna erforderligt underhåll.  
Mannen uppbär sjukpension, och hustrun torde ävenle-  
des kunna komma i åtnjutande av sådan pension, därest  
hon har nedsatt arbetsförmåga. Skulle hon icke kunna  
erhålla sjukpension, är hon att anse som fullt ar-  
betsför. Ingentida av dem är således ur stånd att för-  
sörja sig själv och därför icke heller i behov av un-  
derstöd från barnen. I den mån understöd likväl skul-  
le vara erforderligt, ha makarna Rudberg alltjämt sju  
barn, vilka kunna bidra till deras försörjning. Un-

der polisutredningen ha de uppgivit, att den avlidne under år 1960 icke lämnat bidrag till deras försörjning i någon större omfattning samt att han under år 1959 bidrog med i runt tal 500 kronor. Vidare ha de då uppgivit, att de icke hade ersättningsanspråk gentemot Börje.

Makarna Rudberg ha som skriftlig bevisning i målet åberopat ett av legitimerade läkaren K. Rosenqvist den 8 november 1961 utfärdat intyg av följande innehåll: "Ang. fru Ruth Viktoria Karolina Rudberg, född den 14/7 1910, Klints, Othem. På begäran intygas härmed, att denna patient har behandlats av mig från den 1/6 1960 t.o.m. 5/5 1961 för värk och stelhet i hö. höftled. Patienten var då ganska besvärad av sina höftledsbesvär och uppger att hon fortfarande ej är arbetsförmögen."

Vad sålunda i denna del förekommit giver icke vid handen, att makarna Rudberg för sin försörjning varit beroende av understöd från sonen Ingvar, eller att de genom hans frånfalle kommit att sakna erforderligt underhåll. Deras i målet framställda yrkande kan förty icke vinna bifall.

D o m s l u t.

Rådhusrätten dömer Börje jämlikt 14 kap. 9 § straff-



lagen för vållande till annans död att till Kronan  
utgiva femtio dagsböter, varje dagsbot bestämd till  
fjorton kronor.

Börje förpliktas att till Kungl. Maj:t och Kro-  
nan genom Försvarets civilförvaltning utgiva niohund-  
ra kronor.

Makarna Rudbergs talan lämnas utan bifall.

Kjällman tillerkännes arvode av allmänna medel  
för det biträde han i målet lämnat makarna Rudberg  
med fordrade tvåhundrafyrtio kronor.

Fullföljdshänvisning.

Talan etc. --- (form. 394) --- sist den 27 decem-  
ber 1961 före etc. --- (form. 394) --- förfaller.

Mot ovanstående beslut om ersättning åt Kjällman  
skall etc. --- (form. 394) --- sist den 20 december  
1961 före etc. --- (form. 394) --- rättegångsbalken.

Som ovan.

*Thor Ödin*  
(Thor Ödin)